

Davor Pauković

Hrvatsko i srpsko novinstvo o slučaju Miroslava Mlinara

Apstrakt

Članak analizira narativne okvire u hrvatskom i srpskom novinstvu vezano za slučaj navodnog napada na predsjednika benkovačkog Odbora Srpske demokratske stranke Miroslava Mlinara, u svibnju 1990. godine u Benkovcu. Taj slučaj simbolizira zaoštavanje propagandnog sukoba nakon uspostave demokratske vlasti u Hrvatskoj. U srpskom novinstvu epizoda s Mlinarom poslužila je kao dokaz opasnosti nove hrvatske vlasti za Srbe u Hrvatskoj, uz stalne usporedbe sa stradanjem Srba za vrijeme NDH. U hrvatskom novinstvu slučaj Mlinar ocijenjen je prije svega kao još jedan pokušaj destabilizacije nove hrvatske demokratske vlasti i nametanja teze o ugroženosti Srba u Hrvatskoj.

Ključne riječi: Hrvatska, Srbija, novinski narativ, Srbi u Hrvatskoj, Miroslav Mlinar, srpska pobuna

Uvod

Nakon pobjede HDZ-a na prvim višestranačkim izborima u Hrvatskoj dodatno se zaoštavaju odnosi između Hrvatske i Srbije. Politika nove hrvatske vlasti temeljila se na ostvarenju suverenosti republike u konfederalnoj Jugoslaviji ili samostalno, što je bilo u suprotnosti s Miloševićevom politikom centralizacije Jugoslavije. Već nakon raspada Saveza komunista Jugoslavije na izvanrednom kongresu u siječnju 1990. godine postalo je jasno da će teško doći do nekog političkog kompromisa.¹ Prema Borisavu Joviću, srbijanskom članu Predsjedništva SFRJ i

---

¹ Davor PAUKOVIĆ, „Posljednji kongres Saveza komunista Jugoslavije: uzroci, tijek i posljedice raspada“. *Suvremene teme*, 2008 (1), str. 21-33.

bliskom suradniku Slobodana Miloševića, srbijansko vodstvo još je krajem ožujka 1990. godine ocijenilo da će se Jugoslavija raspasti i da treba postaviti granice srpskog nacionalnog prostora. Odlučeno je da je konfederalno uređenje Jugoslavije neprihvatljivo i da je „bez krvi“ borbu za teritorije teško zamisliti.² Od svog pojavljivanja HDZ je u srpskom novinskom diskursu bio označen kao nastavljatelj politike iz vremena "maspoka" i NDH, te kao glavna prijetnja za Srbe u Hrvatskoj.³ Ključno je bilo protivljenje Miloševićevoj politici i zalaganje za ciljeve koji su bili nespojivi s ciljevima Beograda. Zbog konstantnih napada i kritika, neizostavan dio diskursa HDZ-a odnosio se na dokazivanje da stranka nije militantna niti radikalna te da ne zagovara obnovu NDH. U sklopu toga, uvijek se isticalo da stranka jamči sva građanska i nacionalna prava manjinama, posebno Srbima u Hrvatskoj. Međutim, tijekom kampanje, kao i kasnije, bilo je izjava koje su bile radikalne i protusrpske, te su ih kritičari koristili kao dokaz da je stranka izrazito nacionalistička i da ozbiljno ugrožava mir i sigurnost u zemlji. Nakon izbora radikalizira se kampanja protiv nove hrvatske vlasti, primarno preko tvrdnje o ugroženosti Srba u Hrvatskoj.

Uloga medija u raspadu Jugoslavije i pripremi ratnih sukoba bila je izrazito važna. Brojni radovi analizirali su medije iz različitih perspektiva i istaknuli njihovu propagandnu ulogu u tom razdoblju.⁴ Kriza u osamdesetim godinama, odnosno gubitak legitimiteta, rezultirali su liberalizacijom koja je omogućila slobodnije novinstvo nego što je bilo u prethodnim razdobljima komunističke Jugoslavije. Unatoč tome, uredničke politike hrvatskog i srpskog novinstva u najvećoj mjeri su se poklapale s političkim stavovima republičkih vodstava. Nerijetko, novinstvo je slobodnije izražavalo političke stavove nego što je to činila politička elita. Hrvatsko novinstvo od početka 1989. otvoreno se protivi Miloševićevoj politici, a u tom tranzicijskom vremenu i neposredno nakon izbora nalazi se u određenom liberalnom interregnumu. Zbog toga se u novinstvu mogu pronaći tekstovi koji različito ocjenjuju političku situaciju u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Puno veći konsenzus postoji vezano za položaj Srba u Hrvatskoj, koji se dominantno

---

² Borisav JOVIĆ, *Posljednji dani SFRJ, Izvodi iz dnevnika*, Beograd, 1996., str. 131.

³ D. PAUKOVIĆ, „Konstrukcija neprijatelja: HDZ u Politikinoj rubrici ‘Odjeci i reagovanja’ 1989./91“, *Srpsko-hrvatski odnosi u 20. veku, prošlost i perspektive*, Novi Sad, 2008., str. 113-125.

⁴ Mark THOMPSON, *Kovanje rata. Mediji u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini*, Zagreb, 1995.; Aljoša MIMICA, Radina VUČETIĆ, „Vreme kada je narod govorio“. *Rubrika Odjeci i reagovanja u listu Politika* (juli 1988 – mart 1991), Beograd, 2001.; Aleksandar NENADOVIĆ, „Politika' u nacionalističkoj oluji“, *Srpska strana rata. Trauma i katarza u istorijskom pamćenju*, II deo (priredio Nebojša Popov). Beograd 2002., str. 151.-177.; D. PAUKOVIĆ, „Predizborna kampanja u Hrvatskoj 1990. u svjetlu hrvatskog i srpskog novinstva. *Časopis za suvremenu povijest*, 2008, 40.1, str. 13-31; Pal KOLSTØ, *Media discourse and the Yugoslav conflicts: Representations of self and other*, London, Routledge, 2016.

uokvirivao u narativu kao pokušaj destabilizacije hrvatske i ostvarenja političkih ciljeva Miloševićeva režima. S druge strane, izuzev *Borbe*, novinstvo u Srbiji u tom je trenutku pod punom kontrolom i u službi politike.

Početak 1989. u novinstvu se intenzivira rasprava o položaju Srba u Hrvatskoj. Ta tema primarno je nametnuta iz Srbije u okviru nacionalne politike prema kojoj su Srbi najveće žrtve socijalističke Jugoslavije. Tekstovi su bili brojniji oko događaja koji su tijekom 1989. i prve polovice 1990. doticali pitanja Srba u Hrvatskoj. Primjerice rasprava o jeziku, proslava Kosovske bitke u Hrvatskoj, suđenje Jovanu Opačiću, raspad SKJ i razni događaji iz predizborne kampanje. U okviru toga oblikovali su se relativno čvrsti narativni okviri interpretacije u hrvatskom i srpskom novinstvu.

U hrvatskom novinstvu teme oko položaja Srba u Hrvatskoj generalno su ocijenjene kao pokušaj destabilizacije Hrvatske i delegitimizacije njenog rukovodstva, širenje antibirokratske revolucije i "kosovizacije" Hrvatske. Također, tvrdilo se da su Srbi u Hrvatskoj ugroženi jednako kao i Hrvati te da su ekscesi, poput proslave Kosovske bitke u Hrvatskoj, uzrokovani porastom srpskog nacionalizma, a ne politikom hrvatskog rukovodstva. S druge strane, u srpskom novinstvu okviri interpretacije potpuno su suprotni. U dominantnom srpskom diskursu Srbi su ugroženi u Hrvatskoj jer su im ukinute sve nacionalne institucije i provodi se asimilacija. Nadalje, hrvatsko rukovodstvo je birokratizirano i provodi antisrpsku politiku. Položaj Srba u Hrvatskoj se tematizira uz evociranje stradanja Srba za vrijeme NDH. Zahtjevi Srba u Hrvatskoj su opravdani, a nova hrvatska politika, pogotovo HDZ, odnosno nova vlast, izrazito je nacionalistička, uz stalne usporedbe s ustaštvom.

U ovom članku prikazuje se narativ u hrvatskom i srpskom novinstvu vezano za navodni napad na Miroslava Mlinara iz svibnja 1990. godine. Taj događaj simbolizira radikalizaciju u narativu iz Srbije, neposredno nakon pobjede HDZ-a na izborima. Nova hrvatska vlast temeljila se na izrazito nacionalnim programima, koji je bio u suprotnosti s ciljevima srpskog nacionalizma i politike Beograda. Najprije se na temelju dostupnih izvora donosi kratki prikaz događaja iz svibnja 1990. godine. Nakon toga, kroz brojne primjere, prikazuje se narativ u hrvatskom i srpskom novinstvu.

Na kraju, u zaključku, sažimaju se i kontekstualiziraju osnovni okviri argumentacije u hrvatskom i srpskom novinstvu.

Opis događaja⁵

Dva mjeseca nakon neuspjelog „atentata“ na predsjednika HDZ-a Franju Tuđmana, Benkovac se ponovno našao u središtu pozornosti. Ovog puta „žrtva“ dolazi sa srpske strane. U subotu 19. svibnja, oko 22,30 u jednoj mračnoj uličici u središtu Benkovca u nesvijesti je pronađen Miroslav Mlinar, predsjednik benkovačkog Odbora Srpske demokratske stranke. Iz benkovačkog Doma zdravlja odmah je prevezen na kirurški odjel Medicinskog centra u Zadru, gdje su liječnici utvrdili da se radi o lakšim ozljedama na vratu, trbuhu i šaci. Prema riječima Mlinara, za vrijeme povratka od stranačkog kolege Zdravka Zečevića, namjeravajući doći u kafić u glavnoj ulici, skrenuo je u mračnu uličicu gdje je s leđa napadnut. Mlinar je sljedećeg dana, u nedjelju, na vlastiti zahtjev prebačen u bolnicu u Knin. Liječnici u Kninu tvrdili su da se radi o teškim tjelesnim ozljedama i potresu mozga. Nakon toga oformljen je tim sudsko-medicinskih vještaka na čelu s predstojnikom Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskog fakulteta u Zagrebu prof. dr. Dušanom Zečevićem. Prema ocjeni vještaka Mlinar je ipak zadobio lakši potres mozga, ali je zaključak bio da se ukupno radi o lakšim tjelesnim ozljedama. Dan nakon „napada“ Mjesni odbor SDS-a u Benkovcu izdao je priopćenje u kojem između ostalog stoji: „Dugogodišnje političko izazivanje nacionalne netrpeljivosti, koje je eskaliralo u zadnje vrijeme, sada daje rezultate. Demokraciju noža koja se nudi srpskom narodu, demokraciju srbofobije i srbožderstva odbacujemo i poručujemo da smo spremni na sve da bi zaštitili svaki srpski život koji je ugrožen samo zato što je srpski“. Istog dana na osnivačkoj skupštini Odbora SDS-a u Zadru predsjednik stranke Jovan Rašković suspendirao je sve odnose SDS-a s Hrvatskim saborom i „kroatocentričnim“ strankama sve dok se ne utvrdi istina o „napadu“ na Mlinara. U ponedjeljak

---

⁵ E. RADULIĆ TOMAN, „Suspendirani odnosi SDS – Hrvatska“, *Večernji list*, 21. 5. 1990., str. 6.; Ivica MARIJAČIĆ, „Noćni napad na predsjednika“, *Vjesnik*, 22. 5. 1990., str. 3.; M. Č., „Sačuvati razum“, *Večernji list*, 23. 5. 1990., str. 5.; Abdulah SEFEROVIĆ, „Nesumnjiv je samo – strah“, *Slobodna Dalmacija*, 23. 5. 1990., str. 12.; J. Š., „Mlinar ipak lakše ozlijeđen“, *Slobodna Dalmacija*, 29. 5. 1990., str. 5.; Ružica CIGLER, „Kompromisa nije bilo“, *Večernji list*, 9. 6. 1990., str. 7.; Elza RADULIĆ TOMAN, „Bit ću glumac, a ne političar“, *Večernji list*, 9. 6. 1990., str. 7.; N. BARIĆ, *Srpska pobuna u Hrvatskoj.*, Zagreb, 2005, str. 63.-65.; I. GOLDSTEIN, *Hrvatska povijest*, Zagreb, 2003, str. 384.

21. svibnja u Kninu je održana proširena sjednica Glavnog odbora SDS-a poslije koje je izdano priopćenje za javnost povodom slučaja Mlinar: „Zločinački nasrtaji na našeg stranačkog druga (...) predstavljaju asocijaciju na ono vrijeme od prije 50 godina, kada su Srbi u Hrvatskoj i mlađi i stariji od našeg Miroslava – postajali žrtve masovnog zločina. Ove asocijacije nas upućuju na ustaštvo. Ne možemo tvrditi, jer još nemamo spoznaja da je ovo ustaško djelo. (...) Poznato je, da u HDZ-u postoji jedna ustašoidna jezgra kojoj ne odgovara ova razumnija politika“. U priopćenju se još navodi da se ovo događa u trenutku kada vodeći ljudi SDS-a vode „ozbiljne i mirotvorne razgovore“. Također su pozvali da se sačuva smirenost i osudi zločin i zločinca, a suspenziju odnosa sa Saborom SR Hrvatske tumačili su kao potez kojim brane dostojanstvo srpskog naroda u Hrvatskoj i njihov zbiljski integritet.

Mlinar je u srpskom novinskom diskursu postao pravi mučenik i simbol sudbine Srba u Hrvatskoj, a za vrijeme boravka u kninskoj bolnici navodno ga je posjetilo više od 1000 ljudi. Istraga o napadu nije dala nikakve konkretne rezultate.

Godinu dana kasnije u *Vjesniku* izlazi tekst u kojem se tvrdi da je „napad“ na Mlinara bio izrežiran i proveden od strane članova SDS-a. Prema tekstu u kući Zdravka Zečevića, kasnijeg predsjednika vlade Republike Srpske Krajine, doktori Božo Dražić i Marija Janković-Vitas napravili su rezove skalpelima po Mlinarovom tijelu, a kad se probudio odveli su ga u uličicu i sve prepustili njegovoj glumi. Autor teksta navodi da mu je detalje ispričao čovjek srpske nacionalnosti koji je i sam bio sudionik događaja.⁶ Poznati beogradski novinar Dragan Tanasić objavio je 2004. tekst pod nazivom „Zaboravljeni testament dr. Jovana Raškovića“, koji je u kasnijim godinama korišten u mnogim člancima u medijima u Hrvatskoj i Srbiji. U tom tekstu on detaljno prepričava kako je insceniran „napad“ na Mlinara u cilju prikaza nove hrvatske vlasti kao nastavka ustaške politike, odnosno opravdanja srpske pobune. Važno je napomenuti da podaci vezani za slučaj Mlinar u tim tekstovima nisu dovedeni u pitanje, čak i u izrazito desnim medijima u Srbiji.⁷

Iako je prema svemu sudeći napad na Mlinara bio insceniran, neovisno o tome, on je u tom trenutku poslužio SDS-u i srpskoj propagandi za dodatno utjerivanje straha Srbima u Hrvatskoj od

---

⁶ Ivica MARIJAČIĆ, „Srpskog 'mučenika' operirao SDS“, *Vjesnik*, 1. 6. 1991., str. 5.

⁷ Davor IVANKOVIĆ, „Rašković planirao marš na Zagreb“, *Večernji list*, 11. 11. 2005.

<https://www.vecernji.hr/vijesti/raskovic-planirao-mars-na-zagreb-812466>, pristup ostvaren 10. 2. 2023.; „ZABORAVLJENI TESTAMENT JOVANA RAŠKOVIĆA: Kako su Milošević i Tuđman uništili srpskog Gandija“, *Kurir*, 2. 2. 2016. <https://www.kurir.rs/vesti/drustvo/2120273/zaboravljeni-testament-jovana-raskovica-kako-su-milosevic-i-tudman-unistili-srpskog-gandija>, pristup ostvaren 10. 2. 2023.

novе hrvatske vlasti. Nakon slučaja Mlinar i hrvatsko i srpsko novinstvo pisalo je o pogoršanju međunacionalnih odnosa i strahu od novih incidenata u Benkovcu.

4.2. Hrvatsko novinstvo

Pisanje hrvatskog novinstva (*Vjesnik, Večernji list, Slobodna Dalmacija, Danas*) o napadu na Mlinara bilo je uglavnom oprezno i informativno bez prevelikih insinuacija i ocjena u trenutku dok je trajala istraga o slučaju. Primjeri koji slijede pokazat će nam ocjene i komentare, ali i kontekst u koji je postavljen „slučaj“ Mlinar u hrvatskom novinstvu.

Večernji list 21. svibnja piše o napadu na Mlinara u Benkovcu, iz još nepoznatih motiva. U tekstu se prenose riječi Raškovića s osnivačke skupštine Odbora SDS-a u Zadru o prekidu odnosa SDS-a s Hrvatskim saborom i „kroatocentričnim strankama“ sve dok se ne otkrije krivac za napad. Rašković je između ostalog rekao: „Ako pobjedi ustaštvo onda mi ne možemo zajedno – srpski narod će imati svoj, a hrvatski svoj vlastiti krug“. Govornici na skupštini izjasnili su se za federativnu jugoslavensku zajednicu, a Opačić je dodao: „Varaju se oni koji misle da će granice mijenjati za zelenim stolom – Jugoslavija je nastala na bojnom polju i samo na njemu može nestati“.⁸

Sljedećeg dana *Večernji list* piše o reakcijama političkih stranaka na napad i prekid odnosa SDS-a s Hrvatskim saborom. HDZ je najoštrije osudio taj „nasilnički čin“ i traži brzu i efikasnu istragu i odlučno kažnjavanje krivaca. Smatraju da je reakcija SDS-a neprimjerena jer su krivci i motivi još nepoznati, a ozlijede su lakše naravi. Uz to, pozvali su SDS na suradnju u rješavanju ovog i svih ostalih slučajeva. Dražen Budiša iz HSLŠ smatra odluku Raškovića o suspendiranju svih odnosa s hrvatskim vlastima potpuno neprihvatljivim, jer iza ovoga sigurno ne stoji Hrvatska

---

⁸ E. RADULIĆ TOMAN, „Suspendirani odnosi SDS – Hrvatska“, *Večernji list*, 21. 5. 1990., str. 6. Opširniji izvještaj donosi *Slobodna Dalmacija* u kojem se navode riječi Mlinara o napadu, uz ocjenu da je događaj krajnje uznemirio građane Benkovca. (A. SEFEROVIĆ, S. ZORICA, „Napad nožem u Benkovcu“, *Slobodna Dalmacija*, 21. 5. 1990., str. 3.)

ni njeva vlast. Sve političke stranke snažno su osudile napad i tražile brzu istragu i kažnjavanje počinitelja.⁹

Vjesnik 22. svibnja ističe da se ponovno dogodio incident u Benkovcu. Navodi se da su Mlinara napale nožem i ranile zasad neidentificirane osobe, a događaj je vidno uzбудio građane Benkovca i cijelog sjevernodalmatinskog područja. Navodi se da je Mlinar izvan životne opasnosti, ali je kod ljudi „ostao mučan dojam gnjusnog zločina kojeg nije dovoljno samo osuditi nego istražiti, otkriti i kazniti počinitelje“. Autor nastavlja da se o počiniteljima zasad „čak i ne nagađa“. Prenose se ocjene zadarskih liječnika da se radi o lakšim ozljedama. Iz razgovora s Benkovčanima autor navodi: „U izjavama ljudi ne idu dalje od dubokog ogorčenja. Svi se čuvaju bilo kakvog prejudiciranja, iako je vidljiv moguć smjer eventualne krivnje prema članovima HDZ-a. No, to ipak treba prepustiti istražnim organima i pričekati njihove rezultate“. Dodaje „da treba isključiti apriorne krivnje prije policijskog nalaza“. Prekid odnosa SDS-a sa Saborom i neke ocjene stranačkih čelnika ocjenjuju se kao tretiranje zločina ne kao prema pojedincu, već kao prema njegovoj funkciji i prema srpskom narodu u Hrvatskoj. Autor zaključuje da „jedan zločin ima veći odjek i teže posljedice ako su sukobljeni različitih nacionalnosti nego onda ako su obje strane istog etničkog predznaka“, a dali je tako u ovom slučaju „to tek treba utvrditi“.¹⁰

Slobodna Dalmacija i *Večernji list* 23. svibnja pišu da su zadarski kirurzi uvrijeđeni izjavama kninskih kolega o zdravstvenom stanju Mlinara, posebno tvrdnjom da je mladić u noći napada doživio potres mozga. Uz to, uvrijedile su ih izjave Mlinara da su mu cijelu noć ulazili neki ljudi za koje mu se činilo „da ulaze s noževima u rukama“ te da mu se činilo „da je oko njega najmanje bilo medicinskog osoblja“.¹¹

Istog dana *Vjesnik* donosi osude napada od strane Izvršnog vijeća Sabora i brojnih stranaka. HSP je osudio odluku o suspendiranju odnosa sa Saborom, jer se time a priori čini odgovornim jedno takvo tijelo i znači svojevrsnu manipulaciju koja može imati štetne posljedice.¹²

Vjesnik 24. svibnja u komentaru slučaja Mlinar i netrpeljivosti koju se doživjeli učenici jedne osnovne škole iz Srbije u Dubrovniku piše: „Je li netrpeljivost i mržnja prema Srbima uzela u Hrvatskoj toliko maha da pripadnik srpske nacionalnosti s pravom strahuje da i od liječnika, ako

---

⁹ „Reagiranja stranaka na ranjavanje Miroslava Mlinara u Benkovcu i izjavu J. Raškovića o suspenziji odnosa SDS – Hrvatska“, *Večernji list*, 22. 5. 1990., VND, Miroslav Mlinar.

¹⁰ Ivica MARIJAČIĆ, „Noćni napad na predsjednika“, *Vjesnik*, 22. 5. 1990., str. 3.

¹¹ J. Š., „Ni govora o potresu mozga“, *Slobodna Dalmacija*, 23. 5. 1990., str. 4.; A. I., „Politička zloupotreba medicine“, *Večernji list*, 23. 5. 1990., str. 5.

¹² A. PODGORNIK, „Pomoć zagrebačkih inspektora“, *Vjesnik*, 23. 5. 1990., VND, Miroslav Mlinar.

je Hrvat, može očekivati samo zlo? Ili je kosovizacija Hrvatske već uvelike na djelu?“ Autor navodi da je istraga u navedenim slučajevima još u tijeku pa se ne može donijeti konačna ocjena, „ali slutnje da je nacionalna pripadnost napadnutih bila jedini i dovoljan motiv napadača nipošto nisu bez osnova“. Ocjenjuje se da one kojima su navedeni incidenti dobrodošla potvrda teza o ugroženosti Srba u Hrvatskoj „i koji se njima sada obilno koriste, nastojeći stvoriti dojam da na Srbe u Hrvatskoj na svakom koraku vreba opasnost, valja podsjetiti da su vlasti u Hrvatskoj uvijek, pa i prilikom posljednjih incidenata, činile sve kako bi počinioci takvih zlodjela bili otkriveni i kažnjeni i da ih je najšira hrvatska javnost uvijek odlično osuđivala“. U stvorenim okolnostima, autor zaključuje, itekako su potrebni razbor i hladnokrvnost „u suprotstavljanju pokušajima da se pokaže i dokaže kako je Hrvatska trusno područje“.¹³

Istog dana *Večernji list* piše da će na temelju krivične prijave (osnovana sumnja krivičnog djela ubojstva u pokušaju) protiv nepoznate osobe biti pokrenuta istraga od strane zadarskog istražnog suca. Navodi se da se time demantiraju izjave benkovačkog SDS-a da se radi o grupi napadača. Autorica se pita odakle su ljudi iz SDS-a znali da se radi o grupi mladića i da su organizirani. Ocjenjuje se da takve i slične konstrukcije „samo dolijevaju ulje na vatru i uznemiravaju ionako uznemirenu javnost“. Na kraju je istaknuto da se uskoro očekuju rezultati sudsko-medicinskog vještačenja, a čiji se nalazi s nestrpljenjem očekuju „kako bi se razriješio cijeli slučaj koji je grubo ispolitiziran do krajnjih granica. To očekuju i zadarski liječnici koji su svoj posao stručno, savjesno i humano obavili, a proteklih dana su im stizale teške i neosnovane kvalifikacije“.¹⁴

U tekstu od 26. svibnja *Večernji list* ispod naslova izdvaja: „Benkovac je već drugi put izazvao lavinu reakcija: prvi put prilikom 'navodnog' pokušaja atentata na Franju Tuđmana, kad je jedna strana tvrdila da je pištolj bio pravi, a druga ismijavala cijelu priču kao nevjerojatnu i napuhanu. Ovaj put zbiva se obratna stvar, na hrvatskoj strani sumnjičavost, a na srpskoj slučaj dobiva veliko slovo 'U'“. U tekstu se donosi razgovor s Vladimirom Ivkovićem, članom SDS-a i kandidatom za potpredsjednika Sabora. O usporedbi dva slučaja u Benkovcu kaže: „Ovaj put nije posrijedi plinski pištolj-plašljivac, nego nož, kao simbol jednog zlog vremena!“ Također je rekao „da se u Srpskoj demokratskoj stranci ni ne pomišlja da je incident u Benkovcu rezultata političke atmosfere u HDZ, nego naprotiv – vjeruje se da to rukovodstvo ima snage i autoriteta da zaustavi

---

¹³ Živko GRUDEN „Prijetnja“, *Vjesnik*, 24. 5. 1990., str. 1.

¹⁴ E. RADULIĆ-TOMAN, „Na potezu sudski vještaci“, *Večernji list*, 24. 5. 1990., str. 7.

bezumlje štetno za sve narode u Hrvatskoj“. Napomenuo je da nadležni organi trebaju što prije pronaći odgovore o događaju u Benkovcu.¹⁵

Vjesnik istog dana u komentaru slučaja Mlinar ispod naslova izdvaja: „U atmosferi međunacionalnih napetosti što slijede kosovski scenarij, najpotrebnije je čuvati preostale i tražiti nove niti zajedničkog života“. U tekstu se navodi da se osim žrtve još ništa ne zna, a kod srpskog stanovništva napad je shvaćen „kao napad uperen protiv jednog cijelog naroda, proglašen je gotovo simbolom stradalništva Srba u Hrvatskoj i znakom za kolektivnu uzbunu pred, navodno, oživjelim ustaštvom“. Dok je s druge strane zločin „izrežiran, smišljeno namješten jer je nekome i nekoj politici potrebno stalno podgrijavanje političke zategnutosti u Hrvatskoj, kako bi se stvorili uvjeti za kasnije 'poduzimanje mjera'“. Autor navodi da je takvim ekstremnim razmišljanjima „sve jasno“ i prije definitivnih nalaza istrage. Također se ističe da u narušenim međunacionalnim odnosima i stvorenoj političkoj klimi osjećaj zapostavljenosti i neravnopravnosti postoji kod Hrvata i Srba. Ocjenjuje se da „u tako stvorenoj klimi nije uopće teško tražiti pa i izazivati te primjenjivati kosovski scenarij, kako mnogi ocjenjuju najnovija događanja“. Autor kritizira ultimativne poteze SDS-a jer je i HDZ mogao slično postupiti kada su žrtve bili Hrvati, „ali se takvi brutalni akti nisu uzimali za generalne tvrdnje o ugroženosti hrvatskog stanovništva“.¹⁶

Slobodna Dalmacija 27. 5. objavljuje intervju s Jovanom Raškovićem u kojem on kaže da je napad na Mlinara daleko dublji od običnog građanskog napada i između ostalog je dodao: „Suzpenzija nije politički čin već je prvenstveno u funkciji očuvanja dostojanstva srpskog naroda u Hrvatskoj. (...) Također nije ni puka posljedica napada na Mlinara nego ima dublje korijene“. Rekao je da će SDS tražiti političku autonomiju jedino ako HDZ preuzme „ustašoidno jezgro koje postoji u stranci“, ali da ne vjeruje da će se to dogoditi.¹⁷

Danas 29. 5. piše o inauguracijskom govoru novog predsjednika Predsjedništva SFRJ Borisava Jovića i njegovim ocjenama o izborima u Hrvatskoj i Sloveniji kao neustavnim pojavama i njegovim prijetnjama „hitnim mjerama“. Prema autoru „to je samo produžetak one politike koja u Hrvatskoj prije svega, nastoji isprovocirati uvođenje izvanrednog stanja što je posljednja šansa za spašavanje jednopartijnosti u onim drugim republikama gdje taj brod također već nepovratno tone“. Autorica navodi da takvoj politici „objektivno ide u prilog i zaoštavanje zategnutosti na

---

¹⁵ Tatjana TAGIROV, „Nećemo demokraciju noža“, *Večernji list*, 26. 5. 1990., str. 8.

¹⁶ Ivica MARIJAČIĆ, „Buka nacionalnih truba“, *Vjesnik*, 26. 5. 1990., str. 3.

¹⁷ Srđan RADULOVIĆ, „Zbogom Dalmacijo“, *Slobodna Dalmacija*, 27. 5. 1990., str. 12.-13.

liniji srpsko-hrvatskih odnosa čemu su u predizbornom vremenu pridonosili svi koji su do nerazuma potencirali nacionalnu pripadnost“. Ocjenjuje se da nakon izbora, kada je Tuđman ponudio Raškoviću ruku suradnje čini se da „samo jednoj strani odgovara da se situacija u Hrvatskoj predstavlja kao kaotična i nacionalno neizvjesna, a vodu na mlin takvih zaključaka tjera i prizivanje sukoba u cetinskoj crkvi Svetog Spasa, a i onaj, ne samo po počiniteljima, nego i po nekim drugim detaljima misteriozni napad na 'srpskog mučenika Mlinara' koji ga može pretvoriti u hrvatskog Đorđa Martinovića...“¹⁸

U istom broju u drugom tekstu oko sporenja vezano za crkvu Svetog Spasa u Cetinu autor piše da je uznemirenost u „najveći dio Srba u Kninskoj krajini, unijelo još uvijek nerazjašnjeno ranjavanje“ Mlinara iz Benkovca. Autor nastavlja da „rašomon koji se pomalo stvara oko tog ranjavanja sve više podsjeća na priče s Kosova, pogotovo onu, nikad do kraja dokazanu, o Đorđu Martinoviću i pivskoj boci. Instrumentalizira li se tako jedan mladić, njegovi strahovi i psihičke patnje, za nečije političke planove i ciljeve? Ako je suditi po dosadašnjim iskustvima, onda će se do istine teško doći, ali sasvim je sigurno da je mlađahni Mlinar već sada vrlo vješto pretvoren u još jednu memorandumskoćosićevsku metaforu srpske patnje“. Autor se osvrće na različite izjave Raškovića o benkovačkom slučaju: na jednom mjestu kaže da za krivca konkuriraju nekoliko strana, *Slobodnoj Dalmaciji* da se zasad ne može reći „koje je vrste ova agresija“, a za *Politiku* da napad na Mlinara „nosi sve elemente ustašoidnih agresija“.¹⁹

Također u tom broju objavljen je i intervju s Raškovićem. U objašnjenju suspenzije odnosa sa Saborom rekao je da je tako odlučio da smiri emocionalne napetosti među Srbima, jer je jedino tako mogao stupiti među njih i zadržati njihovo povjerenje. Rašković smatra da u HDZ-u postoji jedno agresivno „ustašoidno jezgro“, a u nedavnim razgovorima stekao je dojam da se HDZ nastoji „otresti tog jezgra“. Rašković navodi da su «ružne riječi» za vrijeme kampanje podigle zid između HDZ-a i srpskog naroda, a proklamacije o nacionalnom pomirenju stvaraju osjećaj kod Srba da je ustašama oprosteno, a princip je da jedino žrtva može oprostiti. Uz to, dodaje da su ustaški zločini stvorili „paranoidno raspoloženje kod Srba“, a drugi dio te paranoidnosti dolazi od straha od samostalne hrvatske države, koji je nastao u vrijeme Drugog svjetskog rata, ali postoji i danas. Nakon Mlinarovog ranjavanja, rekao je, najviše vremena na sastancima troši na to da razuvjeri ljude da nije jedini način odlazak u šume, a da mu se otvoreno već govori da je on duhovni otac, a

---

¹⁸ Jelena LOVRIĆ, „Između nove vlasti i novih prijetnji“, *Danas*, 29. 5. 1990., str. 7.-9.

¹⁹ Marinko ČULIĆ, „Osvajači Svetog Spasa“, *Danas*, 29. 5. 1990., str. 17.-18.

da njima treba vođa koji će ih povesti u rat. Izrazio je strah da nakon benkovačkog slučaja ne ovladaju raspoloženjem srpskog naroda jastrebovi, a da onda novu snagu dobiju Tuđmanovi jastrebovi. Odgovorio je da nema razloga da se za Benkovac optužuju Tuđman i HDZ, jer da to najmanje odgovara onima koji dolaze na vlast. Ponovio je da se suverenitet nove hrvatske države ne može graditi isključivo na hrvatskom suverenitetu i da srpski narod neće pristati da se stavlja u isti koš s nacionalnim manjinama.²⁰

U intervjuu *Vjesniku* 4. lipnja Radomir Kužet, odvjetnik Mlinara, rekao je da je Mlinar premješten iz zadarske u kninsku bolnicu radi mira kojeg nije imao zbog stalnih posjeta i saslušanja. Kužet smatra da je kod Mlinara došlo do „teškog narušavanja zdravlja“, a misli da su liječnici u Zadru postupili kao i prema svakom pacijentu. Na pitanje o insceniranom napadu u cilju destabilizacije međunacionalnih odnosa odgovorio je da su te priče bez osnove.²¹

Vjesnik 6. lipnja piše da se iz klupa Skupštine SR Srbije postavilo pitanje o ranjavanju Mlinara uz konstatacije da je srpsko stanovništvo u Hrvatskoj u strahu i da se traži njegova dodatna zaštita iz Srbije. U komentaru „slučaja“ Mlinar autor piše: „Primjer napada na Mlinara svakako je zločinački čin, ali na temelju čega se unaprijed, bez konačnih rezultata istrage, stvaraju zaključci da je Mlinar napadnut isključivo zbog svoje nacionalne pripadnosti i političkog angažmana. Jedna od pretpostavki, s kojom se može jednako 'argumentirano' polemizirati, može biti i da je sve inscenirano radi daljnjeg produbljivanja međunacionalnih netrpeljivosti, no bez službenih rezultata istrage ta polemika ne bi imala nikakve svrhe“.²²

Večernji list 9. lipnja objavljuje razgovor s Mlinarom nedugo nakon njegovog izlaska iz bolnice. Mlinar je između ostalog rekao: „Moje ambicije nisu da budem političar, a ovo što se sada događa nije politika, nego rat. Želim biti glumac, ali isto tako uvijek ću ići za svojim narodom. (...) Kada sam ujutro, nakon događaja, shvatio gdje sam, uhvatila me panika. Mislio sam da je nastalo neko klanje, sveopći masakr, rat“. U tekstu se prenosi dio pisma javnosti koje je Mlinar napisao kao zahvalu svome narodu: „(...) ako je moja smrt cijena vaše slobode, ako bi nakon toga sve krvožedne zvijeri napokon utolile svoju žeđ, ako bi priznali i poštovali moj srpski narod, srpsku crkvu, srpski jezik i kulturu, priznali i poštovali naše mrtve, kleknuli u krvave jasenovačke lokve, duboko se poklonili njihovim sjenama. Ja sam spreman da im s ponosom dam svoje srce, dušu,

---

²⁰ Marinko ČULIĆ, „Čega se boje Srbi“, *Danas*, 29. 5. 1990., str. 13.-15.

²¹ Ivica MARIJAČIĆ, „Priče o scenariju su neosnovane“, *Vjesnik*, 4. 6. 1990., str. 5.

²² Franjo VONDRAČEK, „Separatistički obrazac“, *Vjesnik*, 6. 6. 1990., str. 3.

moj vrat, pa neka nastave tamo gdje su stali“. Autorica piše da „ove, ne samo patetične, riječi jasno govore da Miroslav Mlinar nije rođen samo za glumca“.²³

Tekst u *Vjesniku* od 9. lipnja izdvojeno ispod naslova ističe: „Ideja da se Hrvatska kosovizira nije napuštena i o tome trebaju svi voditi računa, uključujući i same Srbe u Hrvatskoj“. Autor ocjenjuje da najnovije potenciranje srpskog pitanja u Hrvatskoj treba promatrati u kontekstu reforme i budućnosti Jugoslavije, odnosno interesa Srbije. Navodi se da je čitav izborni proces, izuzev pokušaja napada na Tuđmana u Benkovcu, prošao „na visokom civilizacijskom nivou“ što se nije uklopilo u planove „kriznog štaba“ u Beogradu, „odakle se sustavno nameće hrvatskom narodu genocidnost zbog ustaškog obračuna nad Srbima, kao da Srbi nisu imali svoj četnički pokret koji se obračunavao s Hrvatima“. Prema autoru najlakši način da se oslabi pozicija koju je „Hrvatska stekla prvim višestranačkim izborima jest da se ponovo na scenu izvuče srpsko pitanje u Hrvatskoj“. U tekstu se navodi da je srpsko pitanje u prošlom razdoblju korišteno za destabilizaciju i kosovizaciju Hrvatske (proslava kosovske bitke u Kninu, propagandna kampanja prema Hrvatskoj, miting na Petrovoj gori, poticanje nezadovoljstva među Srbima u Hrvatskoj). Kada se nije uspjelo onemogućiti Tuđmana i HDZ, „koji se u jeku predizborne kampanje nisu dali isprovocirati, posegnulo se za drugim metodama. Iskorišten je jedan nerazjašnjeni i pod čudnim okolnostima izvršeni napad na predsjednika ogranka Srpske demokratske stranke u Benkovcu da bi se za to optužio cijeli hrvatski narod, Hrvatska demokratska zajednica kao vladajuća stranka koja još nije bila preuzela vlast, sve kroatocentrične stranke, uključujući i komunističku SDP, kako bi se bojkotiralo konstituiranje novog demokratski izabranog Sabora“. Autor ocjenjuje da je Rašković suspenzijom odnosa pogazio načelo pravne države jer je proglasio krivca prije hvatanja i osumnjičenog, a kamoli krivca. Nadalje autor navodi da su za vrijeme „komunističkog monopola i jednomišljenja“ u Hrvatskoj i Hrvati i Srbi bili jednako ugroženi, „a što se tiče privilegija, Srbi su čak u mnogim službama bili povlašteni“. U tekstu se komentira promjena stava Raškovića o pitanju srpske autonomije u Hrvatskoj. Tako se ističe da je on početkom svibnja u *Politici* tvrdio da je protiv teritorijalne autonomije da bi dvadesetak dana kasnije u *Slobodnoj Dalmaciji* govorio o suvremenoj autonomiji s teritorijalnim dimenzijama. Autor zaključuje da s obzirom na zaoštavanje stavova posljednjih dana od strane srpskih glasnogovornika prema novoj hrvatskoj

---

²³ Elza RADULIĆ TOMAN, „Bit ću glumac, a ne političar“, *Večernji list*, 9. 6. 1990., str. 7.

vlasti, „jasno je da se radi o drugom pokušaju kosovizacije Hrvatske u novim i promijenjenim okolnostima“.²⁴

4.3. Srpsko novinstvo

Navođenjem primjera iz dijela srpskog novinstva (*Politika*, *NIN*, *Duga*) pokazat ćemo kako je okarakteriziran i ocijenjen „slučaj“ Mlinar, a na osnovu toga i situacija u Hrvatskoj, odnosno položaj Srba nakon pobjede HDZ-a na izborima. Korišteni su mediji koji su bili pod kontrolom Miloševićeve politike.

Politika 22. 5. izvještava da istraga „tapka u mjestu“ uz podnaslov „Nepodnošljiva lakoća srpskih rana“. U komentaru ocjene zadarskog kirurga Ive Baziolija (novopečenog odbornika HDZ-a u SO Zadar – ističe *Politika*) da se radi o lakim tjelesnim ozljedama Mlinara, navodi se da oni koji ga bolje poznaju kažu da mu nisu strani etnički kriteriji u procjeni „lakoće“ rana. U tekstu se donosi izjava predsjednika „Prosvjete“ Dušana Starevića: „Muči osećaj da je to posledica dugogodišnjeg rada u korist srpske štete. Situacija je dovedena do usijanjanja, a poverenje u novi režim u Hrvatskoj kod srpskog naroda ne postoji. Ako hrvatska država ne smogne snage i bolje da zaštiti političke, ekonomske i kulturne interese, pa i fizički integritet srpskog naroda, nama ostaje da razmišljamo o načinima našeg organizovanja“.²⁵

U tekstu sljedećeg dana *Politika* piše da je Rašković ocijenio benkovački slučaj kao genocidni recidiv. Autor kritizira istragu nadležnih organa u Hrvatskoj i kaže da ne bi čudilo ako bi neka novinarska ili druga amaterska istraga dala konkretniji rezultat, a nakon toga dodaje: „Činjenice kažu - policija u Hrvatskoj u posljednje četiri godine nije otkrila aktere nijednog terorističko-ustaškog akta a bilo ih je toliko da se mogla napisati opsežna kriminalistička studija“. Navodi se da je Mlinar izbjegao „sigurnu smrt zahvaljujući atletskoj građi i energičnom otporu napadačima“. Također se ističe da je Rašković dao odobrenje da se organiziraju protestni skupovi, a napad je ocijenio i na slijedeći način: „To je čin bacanja srpskog naroda na kolena, a ono što se

---

²⁴ Vjekoslav KRSNIK, „Srpsko pitanje“, *Vjesnik*, Panorama subotom, 9. 6. 1990., str. 6.-7.

²⁵ Milan ČETNIK, „'Tisak', policija i zadarski lekar umanjuju zločin“, *Politika*, 22. 5. 1990., str. 11.

desilo Miroslavu Mlinaru jeste klanje njegove duše“. Uz to se navodi da aktivisti iz Benkovca izvještavaju o teškoj i zapaljivoj atmosferi u međunacionalnim odnosima.²⁶

Politika 24. 5. izvještava da dok se Mlinar oporavlja, nasilničke provokacije nad viđenijim Srbima u Benkovcu ne prestaju. Tako se navodi da su nepoznate osobe pokušale provaliti u kuću Zdravka Zečevića, člana Glavnog odbora SDS-a, a nepoznate osobe također su viđene i u dvorištu dr. Bože Dražića. Autor piše da su „zločin nad Mlinarom svi Kninjani doživjeli kao napad na vlastiti integritet“.²⁷

Kao i prethodnih dana u tekstu od 26. 5. *Politika* ističe da su „počinioci gnusnog zločina“ još na slobodi. Ocjenjuje se da je etika liječničke profesije u Zadru doživjela krah, a uz to se navodi da je ravnatelj psihijatrijske bolnice u Zemunik u odbio liječiti pacijenta Mirka Šljivara jer je iz Knina i rekao da se bolesni „vozi u Beograd“.²⁸

Duga u uredničkom uvodnom tekstu od 26. 5. piše da događaji na Maksimiru (sukobi na nogometnoj utakmici Dinamo-Crvena Zvezda 13. 5., nap. D. P.) „kao i zločinačko klanje predsjednika Srpske demokratske stranke iz Benkovca Miroslava Mlinara izazivaju kod većine normalnih ljudi nespokoјstvo i strah. (...) Ima li iko u ovoj zloslaviji dovoljno mudar i moćan da zaustavi krvavo kolo koje ustaški bezumnici nastoje pokrenuti?“²⁹

U istom broju objavljen je tekst o napadu na Mlinara. Autor napad dovodi u vezu s nastupom Mlinara u Beogradu 12. 5. kada je govorio „o položaju Srba u Hrvatskoј i o buđenju neoustaštva“. Autor ocjenjuje da je „na poruku ljubavi mladog Miroslava Mlinara uzvratio zločinom“. Navodi se da je u mračnoj benkovačkoј ulici grupa neidentificiranih napadača „pokušala da ga zakolje“. Autor piše da u trenutku kada ovaj tekst odlazi u tisak liječnici zadarske bolnice „bore se za život mladog Miroslava Mlinara“. U tekstu se prenosi govor Mlinara 12. 5. u Beogradu kada je između ostalog rekao: „Danas mi uzimaju i onaj minimum ljudskog dostojanstva. Uzimaju mi stan, uzimaju mi mladost, uzimaju mi život samo zato što sam Srbin, Srbin u Hrvatskoј. (...) Takvi su nas ubijali, prekrštavali, takvi su palili naše kuće, rušili naše crkve, takvi su nam uzeli jezik i kulturu i takvi nam danas poručuju da se selimo u Srbiju“.³⁰

---

²⁶ Milan ČETNIK, „Atak na ceo srpski narod u Hrvatskoј“, *Politika*, 23. 5. 1990., str. 9.

²⁷ M. ČETNIK, „Istraga o napadu na Mlinara i dalje bez rezultata“, *Politika*, 24. 5. 1990., str. 11.

²⁸ Milan ČETNIK, „Zadarski lekari neće da leče Kninjane“, *Politika*, 26. 5. 1990., str. 7.

²⁹ Ilija RAPAĆ, „Ni Draža ni Broz“, *Duga*, 26. 5. – 8. 6. 1990., str. 6.

³⁰ Đ. VUKOJE, „Napad na srce“, *Duga*, 26. 5. – 8. 6. 1990., str. 7.

NIN 27. 5. piše da vjerojatno nisu u pravu oni koji tvrde da je situacija u Hrvatskoj identična onoj prije rata 1941., ali da se „postojanje istovjetnih tonova onog i ovog vremena“ može bez poteškoća uočiti. Stanje u Hrvatskoj autor komentira na sljedeći način: „Srbima opet vitlaju nožem oko glave, prijete, tu i tamo 'puštaju krv', dok Tuđman i njegova bratija, preuzimanjem strahovitog tereta odgovornosti uobličene u formu vlasti, moraju pronaći modus po kojem će svi Hrvati biti 'siti' i svi Srbi na broju“. Ocjenjuje se da nakon izbora u Hrvatskoj vlada „neoboljševizam, sa elementima neofašizma“. U takav kontekst stavlja se i napad na Mlinara: „Utjeha da su prijeteće hadezeovskih 'ptica grabljivica' iz predizbornog perioda imale kratak domet, raspršile su se onog trena kad je grupa pobornika 'jasenovačkih metoda' u Benkovcu izboła nožem predsjednika tamošnjeg ogranka Srpske demokratske stranke“. Autor navodi da je u slavonskom selu Šumetlica nastanjenom Srbima stotine hadezeovaca prolazilo selom „urlajući, vitlajući šah-zastavama i prijeteći ponovnim paljenjem, klanjem i drugim radnjama po kojima će Nezavisna Država Hrvatska ostati u historiji“. Inzistiranje nove vlasti na pomirenju svih Hrvata ocijenjeno je kao amnestija, ali i „mali uteg iza kojeg vaga više neće biti 'u horizontali' i koji bi 'sigurnosno-političku situaciju' Hrvatske mogao pomjeriti u prostore na kojima miriše barut. Može se pretpostaviti da bi Srbi u Hrvatskoj novoj vladi mogli progledati kroz prste mnogo šta, ali vraćanje ustaške atmosfere i simbolike – to nikako“. Rješenje hrvatskog nacionalnog pitanja u Hrvatskoj je prema autoru uvijek kretalo od Srba u Hrvatskoj, i to u kalupima „fizičke eliminacije“. U skladu s tim navodi se: „Krećući od takvog pristupa, ne iznenađuje pokušaj ubistva u Benkovcu, ustaški pir kroz Šumetlicu, ne iznenađuje kada u nekom od zagrebačkih kafića ili restorana čujete glasan razgovor o rješavanju 'srpskog pitanja', prožet čestim spominjanjem noža i klanja“. Također se navodi da je jedan od dopisnika Politikine kuće ujutro na automobilu našao bijelog goluba s prerezanim vratom, što je znak budućoj žrtvi, a jedan bivši pukovnik rekao je ovih dana „da se Srbi vraćaju u šume, tamo odakle su davno krenuli“. Ističe se da se posljednjih dvadesetak dana atmosfera usijava. U tekstu se ocjenjuje da bi suspenzija odnosa SDS-Sabor mogao izroditi i nešto dobro, a to je razgovor o genocidu nad srpskim narodom u prošlom ratu, odnosno „neka vrsta priznanja i oprosta“. Za „prilično jadnu“ poziciju Srba u Hrvatskoj autor uvelike optužuje SKH zbog toga što je posljednjih 20 mjeseci najviše vremena utrošilo „na satanizaciju svega što nosi srpski pridjev“.³¹

Politika 27. 5. komentira da se „rane Miroslava Mlinara prelivaju u spektru etničkih boja“. U ocijeni napada i njegovih posljedica zaključuje se: „Tragedija Miroslava Mlinara uzbudila je

---

³¹ Ratko DMITROVIĆ, „Biljeg Srba u Hrvatskoj“, *NIN*, 27. 5. 1990., str. 14.-15.

ceo srpski narod u Hrvatskoj. Identifikacija celog naroda sa ranama mladog mučenika dostiže ogromne razmere. (...) Recidiv genocida upućuje na jednodušnost u osudi i akciji. Srbi u Hrvatskoj stoje na obali političkog Rubikona“.³²

U rubrici *Politike* Odjeci i reagovanja 31. 5. objavljen je tekst o „antisrpskoj politici“ i propagandi koju vode Slovenija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina. Prema autoru HDZ, koji ima „moćno neoustaško krilo“, pobijedio je na izborima zahvaljujući antisrpskoj politici koja se dvije i pol godine vodi u Hrvatskoj i „srbofobičnoj ultrašovinističkoj predizbornoj kampanji“. Kao posljedicu takve politike autor prepoznaje sljedeće događaje: „Svijet je vidio stravične slike šovinističkog ludila u Maksimiru. Objavljene su informacije iz nekih srpskih sela u Hrvatskoj – da su podivljale neoustaše prijetile Srbima klanjem. To su sela, u kojima su ustaše masakrirale mnoge Srbe u vrijeme Pavelićeve države. U Benkovcu su neoustaški zlikovci pokušali da zakolju mladog Miroslava Mlinara. Franjo Tuđman je najavio povratak u Hrvatsku svih emigranata – ustaških zlikovaca iz rata i ustaških terorista iz poslijeratnog perioda“.³³

Mlinar je u razgovoru za *Politiku* objavljenom 17. lipnja rekao da napad na sebe shvaća kao tragediju srpskog naroda u Hrvatskoj. Prema tekstu, liječnička njega u zadarskoj bolnici dovela ga je do ludila, a liječnici su ga „prosto mrcvarili“.³⁴

Sljedećeg dana, 18. lipnja Mlinar je posjetio redakciju *Politike* gdje ga je primio zamjenik glavnog urednika Dragan Pajić. Mlinar se zahvalio *Politici* jer je ona jedini list koji je objektivno pisao o slučaju, dok su javna glasila u Hrvatskoj „do krajnosti zlonamjerno“ pisala o događaju. Dodao je da *Politika* ima veliki značaj za Srbe u Hrvatskoj koji žive pod stalnim pritiskom.³⁵

Zaključak

Prikazani slučaj Mlinar događa se u specifičnom kontekstu vrhunca jugoslavenske krize i zamaha nacionalnih homogenizacija. Demokratska tranzicija u sjeverozapadnim republikama bila je ujedno odgovor na "antibirokratsku revoluciju" koja se promovirala iz Srbije. Zbog toga su prvi

---

³² Milan ČETNIK, „Svi bi da zaborave“, *Politika*, 27. 5. 1990., str. 14.

³³ Batrić JOVANOVIĆ, „Posljedice antisrpske politike“, *Politika*, Odjeci i reagovanja, 31. 5. 1990.

³⁴ R. PAVLOVIĆ, „Moja tragedija je i tragedija srpskog naroda“, *Politika* 17. 6. 1990., VND (Vjesnikova novinska dokumentacija), Miroslav Mlinar.

³⁵ V. POPOVIĆ, „Hvala vam za istinu“, *Politika*, 19. 6. 1990., VND, Miroslav Mlinar.

slobodni izbori u Hrvatskoj bili važni ne samo za političku tranziciju u Hrvatskoj, nego i za odnos političkih snaga u Jugoslaviji, te za smjer rješavanja jugoslavenske krize. Svi važniji politički akteri u Hrvatskoj isticali su svoje protivljenje politici Miloševića. Zbog toga su srbijanski mediji uglavnom negativno izvještavali o demokratizaciji u Hrvatskoj. Cijela politička scena je smatrana nacionalističkom, uključujući i reformirane komuniste. Kritike iz Srbije bile su najviše usmjerene na HDZ, koji je označen kao reinkarnacija hrvatskog nacionalizma i ustaštva. HDZ je smatran glavnim protivnikom u ostvarenju ciljeva srbijanske politike u Hrvatskoj. Zbog toga su rezultati izbora dodatno radikalizirali narativ, što će biti uvod u oružanu pobunu Srba u Hrvatskoj. Nakon neuspjeha 14. kongresa SKJ i nepovoljnog razvoja događaja u Sloveniji i Hrvatskoj, srbijansko vodstvo je počelo oblikovati nove planove koji su uključivali i mogućnost raspada Jugoslavije. S druge strane, nova hrvatska vlast se žuri potvrditi puni suverenitet Hrvatske u cilju konfederalizacije Jugoslavije ili stvaranja samostalne države, ne vodeći pri tome previše računa da određeni potezi na simboličkoj, psihološkoj i interesnoj razini, odvrću Srbe u Hrvatskoj od nove hrvatske vlasti.³⁶

Hrvatsko novinstvo

Iz navedenih primjera možemo zaključiti da hrvatsko novinstvo u ocjenama i komentarima slučaja Mlinar uglavnom nije prejudiciralo motive i počinitelje eventualnog napada. Naglašava se da se radi o lakšim tjelesnim ozljedama Mlinara. Čvrsti je stav u tekstovima da se ne donose zaključci o počiniocu kao i motivima ranjavanja Mlinara. Ističe se da je slučaj ispolitiziran, a koristi se da se dokaže ugroženost Srba u Hrvatskoj, ponovno buđenje ustaštva i da se delegitimizira nova hrvatska vlast. Kao motiv politizacije slučaja ponovno se koriste termini „kosovizacija“ i destabilizacija Hrvatske. Slučaj Mlinar dobro je poslužio u novom pokušaju „kosovizacije“ Hrvatske, jer snagama u Beogradu ne odgovara razvoj događaja u Hrvatskoj, odnosno pobjeda HDZ-a i isticanje hrvatskog suvereniteta, što je suprotno reformskim stavovima iz Srbije. U dosta tekstova slučaj Mlinar ocijenjen je kao čudan i nerazjašnjen, a u nekima možda i insceniran. U komentarima se ističe da se ranjavanje Mlinara koristi kao još jedan dokaz o genocidnosti hrvatskog naroda, a da se pri tome zanemaruje činjenica da počinitelji kao i motivi

---

³⁶ D. Pauković, *Usred oluje: Politička tranzicija u Hrvatskoj 1989./90.*, Zagreb, 2018. str. 187, 198.

još nisu otkriveni. Također se kritizira odluka SDS-a o suspenziji odnosa sa Saborom jer se time prejudicira krivnja i stavlja odgovornost na hrvatsku politiku.

Srpsko novinstvo

Ranjavanje Mlinara u navedenim primjerima iz srpskog novinstva okarakterizirano je kao napad na cijeli srpski narod u Hrvatskoj, odnosno kao još jedan iskaz probuđenog ustaštva. Slučaj je poslužio za kritiku ne samo nove već i stare komunističke vlasti koja nije uspjela riješiti niti jedan slučaj “terorističko-ustaških“ napada. U tekstovima se ističu teške tjelesne ozlijede, a napad je ocijenjen kao pokušaj ubojstva i „klanja“ Mlinara. Prema srpskom novinstvu napad na Mlinara Srbi u Hrvatskoj doživjeli su kao napad na vlastiti integritet, što je dodatno povećalo njihov strah i pogoršalo međunacionalne odnose. Slučaj Mlinar ocijenjen je kao potvrda prijetnji srpskom narodu od strane „probuđenih neoustaša“ koji se povezuju s HDZ-om. Evociraju se događaji i scenarij iz Drugog svjetskog rata, a zatim uspoređuju sa sadašnjim položajem Srba u Hrvatskoj, čime se zapravo nastoji pokazati neprihvatljivost nove hrvatske vlasti i politike. Tako je pokušaj „klanja“ Mlinara „recidiv genocida“ što Srbi u Hrvatskoj ne mogu prihvatiti. Ocijene i komentari u srpskom novinstvu prejudicirali su krivce i motive napada, sve se je znalo i prije same istrage, odnosno uklopilo se u konstruirani diskurs o Srbima u Hrvatskoj, HDZ-u i političkoj situaciji u Hrvatskoj.

Summary

The article analyzes the narrative frameworks in Croatian and Serbian journalism related to the case of the alleged attack on the president of the Serbian Democratic Party Committee in Benkovac, Miroslav Mlinar, in May 1990 in Benkovac. This case symbolizes the escalation of the propaganda conflict after the establishment of democratic rule in Croatia. In Serbian journalism, the episode with Mlinar served as evidence of the danger of the new Croatian government for Serbs in Croatia, with constant comparisons to the suffering of Serbs during the NDH. In Croatian journalism, the Mlinar case was primarily assessed as another attempt to destabilize the new Croatian democratic government and impose the thesis of the endangerment of Serbs in Croatia.

Key words: Croatia, Serbia, newspaper narrative, Serbs in Croatia, Miroslav Mlinar, Serbian rebellion